

AKren taktika hutsa dela hori, pentsatzen dute batzuk, hala nola "Bat bitan banatzen da" delakoaren jarraitzaileek. Taktika bat da, axaleko aldaketa bat, zeren eta ikusten zuen Alderdiak, Alderdi Sozialistaren ondoan indarra eta eremua galtzen zuela, eta hori hain zuzen Moskurekiko loturagatik. Oraingo deklarapen horrekin, gehiengoari, Giscarden lagunei, AK txorimalo espantagarritzat hartzeko bidea kendu egiten die. Eta Alderdi Sozialistari ere nolabait esaten dio, askatasunen eremuan bertan ere, aurrerantzean bera ere sinisgarri dela. Lehenago ere, bide beretik, Askatasunen "Chartre" bat egina du Alderdi Komunistak.

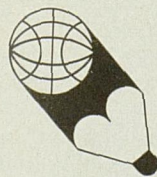
Beste muturrean, AKri konfiantza egin ohi diotenak daude, sozialistak horien artean. Joera bat nagusitzen ikusten bide dute hor batzuk. AK batek, jizabanakoen askatasunak eta ulertzeko sentikortasunik bere barnean ez badu ere, diote hauek, sozialistekin eta bidelagun izanik, salakuntza horri behin eta berriz erantzun beharra izateak kutsatu egin du AK bera.

Aldakuntza eta sentikortasun berri honen abiapuntua 1968an dagoke, Frantziako Alderdi Komunistak Txekoslovakian tanke sovietikoak sartzea gaitzetsi zuenean. Urte berean, gainera, Champignyko Bilkuran demokraziabidez agintera iristea erabaki zuen Alderdiak. Hor dago "Askatasunen Chartre" hori era. Eta gorago aipatu bezala, azkenik, Italiako Berliguer jaunarekin eta orain kontzentrazio-barruti sovietikoa dela eta egindako deklarapenak. Bide beretik dena. "Divorce à l'italienne" idatzi du norbaitek. Italiako AK liberalagoa izan da beti. Frantziako AKren lehen agindua, berriz, Moskurekiko leialtasuna izan ornen da.

"Bat bitan banatzen da" delakoaren jarraitzaileen argirik ez dugunok, zer pentsa honi buruz? Lehenetasun hauzi baten aurrean aurkitu da, ene eritzian, Frantziako Alderdi Komunista: Moskurekiko leialtasuna gordetzea ala agintera joatea; nazioartekotasuna hauspotzea edo nazio-koloreak azpimarratzea. Deus ukatu gabe ere, bigarren aukerarekin gelditu da. Horregatik uste dugu ba dagoela zerbait aldaturik AKren erresuman.

"Des-sovietartze" bezala irakurri behar al da Frantziako AKren joku-aldakuntza hau? Europar Moskurekiko leialtasuna arreta handienarekin zaindu dutenen artean dago Frantziakoa. Harreman horik nola eten? Baina, kasu hontan, des-swietartzeak beste esangura bat ere ba du, eta da estiloa aldatzea, politika ulertzeko eta egiteko manera aldatzea, stalinismoa ukatzea. Adiskide eta etsaiak, bigarren puntu hontan ditu Alderdi Komunistak zain.

Joanes Lekerika

KULTURA NAZIO ARTEAN

GERNIKAKO ARBOLA

Artikulu hau ez da Iparagirreraren kantuari buruz idatzita izango, Arrabalen azkeneko filmeaz baizik. Egun hauetan pelikula hori ikustera joan naiz beste gauza bat begiratzeko asmoz. Tema hori arras ongi iruditu zait, orain daramatzagun denboraldietan batez ere; Espainiako gerla irakatsi nahi digu Arrabalek: alde batetik faxistak, berauen indarkeria eta laguntzaileak, eta bestetik errepublikazaleak eta "gorriak".

Irudiak sinboloz beterik datozkigu, artetan denbora hontako egiazko pelikulek moztzen dituztelarik.

Eskenategi osoa (edo gehiena behintzat) Ebro aldeko Villa-Ramiro deituriko herritxo batean gertatzen da; eta bertako bizilagunen gogortasuna eta kontzientzia hartzea ikus ditzakegu; horko irakasleak eta aparte bizi den ernazte sugedun batek (Dolores Ibarruri seguraski) iraultza eta defentsabidea antolatzen dituzte.

Baina Gernikari buruzko irudi oso gutti agertzen zaizkigu; Arrabalek Gernika sinbolotzat nahi izan duela hartu iruditzen zait; hain zuzen ere emazte sugeduna kontzientziatzea Gernikan bonbak erortzen direnean gertatzen da. Hots, Gernika beste sinbolo bat legez agertzen da eta ez Euskaldunen ezaugarri bezala. Gernikako Arbola espainolismoaren izenean bereganatua izan dela uste dut. Nik pelikula honi "La resistencia en el pueblo republicano de Villa-Ramiro" deituko nioke; bestela "Eibarko errepubtika" "Gernikako arbola" bezain okerra litzateke.

Xanti Lafitte

Gaston Gallimard hil da

Frantziako argitaldari haundienetako baten sortzaile eta jabe zen Gaston Gallimard. Duela zenbait urte zuzendaritza Claude semeari utzia bazuen ere, aitak eraman du azken azkenerarte Gallimarden argitalpen politika. 94 urtez hil da.

1909.ean, Gaston Gallimardek Nouvelle Revue Française sortu zuen, André Gide eta Jean Schlumbergerekin batera. Errebista hau berehalaxe Frantziako literatur aldizkari interesgarriena bilakatu zen. Eta ezaguna da, aldizkari haren berriztapen bizi bizia ekarri zuela letretan, Frantziatik kanpora ere arrakasta handikoa. Frantziako idazte gazte eta intelektual bizkorrenak bidu baitzituen. Batez ere elaberriari eta teatroari begiraten zituen.

Hiru urte geroago, Gaston Gallimardek argitaldari apal bat abia erazi zuen: Nouvelle Revue Française Librairie Gallimard. Lehenengo obrak Gide eta Claudelenak izan ziren. Idazle diferenteenak elkartzen zekien Gaston Gallimardek. Hori zuen bere arte berezia. Eta begi zorrotza zuen, batez ere talentu literarioak ezagutzeko, berrien artean. Aldizkari bezala argitaldariaz ere, Gallimardek idazlea produzio mekanismoaren murrizketatik askatzen zuen. Idazleak, berak nahi zuena idatz zezakeen, ez argital produzitzaileei korneni zizaiena. Eta Gallimardek argitarako zion, balio bazuen.

Lehenengo Gerra Nagusiaren ondoren, enpresa berrititz bat bihurtu zuen argitaldaritza. Cocteau eta Gide, Roger Martin du Gard, Jean Paulhan, Léon Paul Fargue, Valéry Larbaud eta frantses "klasiko moderno" guztiak elkartzen zituen berriz ere. Izpiritu diferenteenak. Elkar ezin ikusi zutenak. Ez da Frantzian, Nobel Sari gehiago duen argitaldaririk: Roger Martin du Gard, Gide, Mauriac, Sartre.

Literaturaren ondoan entseia ere argitaratzen hasi zen: entseiu filosofiko, antropologiko, soziologikoak. Eta Bibliothèque de la Pléiade sailean, munduko literaturaren berri zabaltzen zuen, itzulpen txukun txukunetan.

Gaston Gallimard, merkatuari antzernatzen zekien enpresaria baino gehiago zen. Liburu tankera egokiena asmatzen zuena baino gehiago, eta "manager" argia baino ere gehiago. Literatura ona ezagutzen eta promozionatzen zekiena, hain zuzen. Literatur hazkunderaren kontzeptu garbi bat zuena, eta kontzeptu horren arabera idazle diferenteenak elkartzen asmatzen zuena. Literatura frantses modernoaren hazkundera Gaston Gallimarden izenari eta argitaldariari lotu lotuta ibili da.

Joxe AZURMENDI